

# NOVA DOBA

Državna licejska knjižnica  
v Ljubljani

Stane letno 60 Din, mesečno 5 Din, za inozemstvo 240 Din.  
Oglasi za mm višine stolpca 50 p. Reklame med tekstem 1 Din.  
Posamezna številka stane 1 Din.

Izhaja  
vsak torek, četrtek in soboto.

Uredništvo: Strossmayerjeva ul. št. 1, I. pritličje. Telef. 65.  
Upravišтво: Strossmayerjeva ul. št. 1, pritličje. Telef. 65.  
Račun kr. poštnega čekovnega urada št. 10.666.

## Slovani in njihova vloga v Trstu.

Dočim se je še leta 1807. smatral Trst le kot nekako ribiško obrežje, se je štel leta 1914. pred svetovno vojno med prva svetovna pristanišča.

Kakor vsa druga svetovna pristanišča, se je tudi Trst povzpela do tolikega bogastva predvsem po zaslugi tujih kolonij, ki so se nastanile tu. Posebne pomembnosti pa je bila močna srbska kolonija.

Po nesrečni berlinski pogodbi v letu 1878., ki je podelila Avstriji mandat za zasedbo Bosne in Hercegovine, so se tej koloniji jeli krčiti posli. Kajti poprej sta se rečeni pokrajini posluževali za svoj uvoz in izvoz izključno tržaškega pristanišča. Potem pa, ko ju je zasedla Avstrija, so vse poslovanje pritegnila nase tržišča Budimpešta, Dunaj, Praga, Brno itd.

Okoli leta 1870. je začelo propadanje trgovske mornarice na jadra po vsem svetu. V resnici je imel Trst malo število jadrnic. Večje je bilo število jadrnic, oziroma njih moštva do leta 1866. v Benetkah (kjer se je najprikladnejši pomoč od stoletij imenoval »Riva degli Schiavoni«), na lošinjskih otokih, na polotoku Pelešac, v Dubrovniku, v Boki kotarski. Kotarska luka je imela največje število jadrnic, kar očitno dokazuje dejstvo, da je bilo v letu 1876. na njenih jadrnicah zaposlenih nad 1000 kapitanov dolge plovsbe, čeprav je bila tedaj mornarica na jadra že v propadanju.

Ivan Visin, doma iz Kotarske luke, ded Huga Visina, ki je bil ravnatelj zavoda »Banca Commerciale Triestina«, je bil prvi, ki je s svojo ladjo na jadra objadral ves svet.

Pokojni prvi tajnik prvega črnogorskega kneza Danila I., neki Ivan Vučetić, tudi iz Kotora, se je nastanil v našem mestu ter je bil imenovan za podpredsednika trgovske zbornice, izvoljen za državnega poslanca, upravnega svetnika Lloyda in zavarovalne družbe »Assicurazioni Generali«.

V zadnjih letih minulega stoletja so bili tu še drugi slovanski odličnjaki. Na pr. pokojni profotizik dr. Jurij Nikolić, rodom iz Kotarskega Lastva, in sedanji ravnatelj mestne bolnišnice dr. Evgenij Gusina, potem mnogi profesorji slovanskega pokolenja, ki so se na višjih zavodih odlikovali s svojo kulturo in znanostjo. Na pr.: Vlahović, Mitović, Miagostović, Stosić, Gelčić, Damjanović, Milković, Hovrić, Skorlić in še mnogi drugi, ki se jim v hipu ne spominjamo imena.

A. M. RENNIOV:

## Zapiski katoliškega misijonarja.

Konec.

8. junija.

Danes sem izpreobrnil h katoličanstvu zopet 230 pravoslavni. Finkelstein mi je rekel, da mora iti za nekaj dni vsekakor v pravoslavni samostan. To me dela nemirnega. Morda ga zopet vleče nazaj k cerkvenemu razkolu? Dam mu radi gotovosti na pot zabojček čokolade. Tako jasno mi je to označil, mogoče, da mu da pogum.

9. junija.

S cele vasi pravoslavni, katerih je bilo 2.560, je ostalo še vseh skupaj 28. Jutri hodem z njimi že gotov. Moj vojaški oddelek se je skoro cel razbežal, mnogi so utekli z nekimi žaklji po železnici. Toda ljubše mi je. Sedaj sem tu sam v sredini svojega dragega katoliškega prebivalstva. Včeraj smo zapeli na pokopališču requiem stari

Diana, Panfili, Salem, Morastini, Demetrio, Scaramanga in še drugi — same odlične osebnosti — so se oženili s hčerkami slovanskih družin.

Kdo se ne spominja orjaškega admirala vojne mornarice Bojačevića, rodom iz Stoliva pri Kotoru? List »Indipendente« je bil nekoč zaplenjen, ker je omenil neko pikantno anekdoto, ki se je pripetila temu admiralu, ko je imel na krovu ladje »Fantasia« kot potnico princezino Sofijo, mater Franca Jožefa.

Admiral Bojačević je namreč odplul iz Benetk proti Trstu s to visoko potnico na krovu. Naključje je hotelo, da je nastal hud vihar. Ko je princezinja čula neprestano povelja, ki jih je dajal admiral, se je skoraj zgrazala ter vprašala admirala, kako to, da se na avstrijski vojni ladji ne dajajo povelja v nemškem jeziku.

Admiral je na to nepričakovano vprašanje odgovoril s hladnostjo, lastno takemu staremu in izkušenemu mornarju: »Visokost! Ne brigajte se za to; moja posadka ni sestavljena ne iz Ligurcev, tudi ne iz Tirencev, ampak po pretežni večini iz Slovanov z najlepših voda našega Jadrana. A kljub temu dajamo povelja v lepem benečanskem narečju, ker je to v navadi še iz dobe beneške republike. Ako pa bi dajali povelja v nemškem jeziku, Visokost, bi bili v tem trenutku že vsi pod morjem«.

Skušajmo sedaj z vso vestnostjo in objektivnostjo proučiti, kdo so bili oni, ki so dali pred vojno učinkovito pobudo za razvoj trgovske mornarice na parov v Julijski Krajini in Dalmaciji. Takoj bodi povedano s ponosom, da so bili to po veliki večini zavedni Slovani, v manjšem številu pa Slovani le po pokolenju!

Da, gospodje! To so bili: Kozulić, Polić, Tripković, Martinolić, Gerolimić, Račić, Arnerić itd.!

S to zbirko neoporečenih, nam zelo dragih spominov smo želeli dokazati, kako visoko so bili pred vojno cenjeni v našem mestu Srbi in Slovani sploh, ki so radi živeli v tem mestu, ker so imeli prijateljske in pristranske stike s pripadniki drugih narodov.

Trst se je imel pod avstrijsko vladno zahvaliti za svoj procvit v prvi vrsti mogočnim kolonijam — istotako, kakor se imajo tudi druga glavna svetovna pristanišča zahvaliti za svoje bogastvo raznim velikim kolonijam, ki živijo v onih krajih.

Vlade teh krajev so imele gotovo vedno toliko takta, da so kar naj-

ženski, katera je umrla od gladi. Izpadlo je vse dobro, četudi izgovarjajo seljaki sedaj latinske besede še s slabim naglasom. Sicer se pa mi sami v Rimu še ne moremo odločiti, če naj na primer izgovarjamo Cicero ali Kikero. Danes zvečer bodem učil ženske »Stabat Mater«.

15. junija.

Kako me vsi verniki ljubijo! Razdelil sem zadnje konzerve. Ob večerih pojemo vedno himne, posebno lepo se posreči »Dies irae, dies illa«. Vsi so že katoliki. Domine, non mihi, sed nomini Tuo! Kakšna sreča!

18. junija.

Sedim in pišem te vrstice pozno zvečer. V duši je sama pesem. Moja križeva pot je na vrhuncu uspeha, zasejano seme raste in daje dobro žetev. Hyala Tebi, Gospod, da si mi privoščil tako srečo, da lahko širim v Tvojem imenu Tvojo slavo! Toda, kaj je to? Nekdo je stopil v mojo sobo ... Ah, to je bivši Vanjuha, v naši veri prekrščen na ime Giovanni Paolo. Moj

boljše postopale s temi kolonijami: bodi v upravnem, bodi v kulturnem pogledu. Radi tega so se te kolonije rade, strogo pokorile zakonom dotičnega kraja.

Trst pričakuje v obče velikega prometa z Jugoslavijo, kakor se mora uveljaviti dobri zmisel tudi v Jugoslaviji. Ta ne stremi po višini kake Nemčije, Francije in Anglije, kar se tiče njenega industrijskega izvoza, vendar se zaveda, da zavzema v primernejšem razmerju odlično mesto, ker razpolaga z dragocenimi pridelki in izdelki za izvoz.

V civilizirani in dobro upravljani državi mora vedno prevladovati zmisel za vse, kar je v zvezi z njenim prometom. Kajti čim bolj narašča in se uveljavlja trgovina, tem bolj narašča moč države.

Država ne sme ovirati uvoza iz inozemstva, marveč ga mora pospeševati z vsemi možnimi sredstvi, ker na ta način daje pobudo za proizvodnjo vsega potrebnega v svoji lastni hiši.

Z ozirom na važno vlogo, ki jo je slovanski živelj vsekdar igral v gospodarskem življenju našega mesta, želimo, da bi tu mirno živeli od sadu svojega dela. Hočemo svobodno dihati, deležni tistega političnega in kulturnega ravnanja z nami, ki so ga uživali naši predniki. Potem bo naša dolžnost, da se pokorimo zakonom sedanje vladavine, ki bo videla, kako velike koristi je naša navzočnost v tem mestu. (Po »Edinosti«).

## Politične vesti.

Iz zakonodajnega odbora. Dne 3. tm. se je vršila seja zakonodajnega odbora, na kateri je bilo izvoljeno novo predsedništvo. Za predsednika je bil izvoljen poslanec Gjuričić, ki je izjavil, da je minister pravde poslal zakonodajnemu odboru načrt zakona o organizaciji sodišč; sekcija za pretres zakona o sodnikih se je sestala danes v pondeljek.

Nezadovoljnost z razvrstitvijo uradnikov. Naredba o razvrstitvi uradnikov je izzvala v uradniških krogih veliko nezadovoljnost. Tudi v političnih krogih se zelo kritizira. Demokrati ugovarjajo proti uvrstitvi pokrajinskih namestnikov, ker ta funkcija v ustavi ni predvidena.

Zavezniki proti proklamaciji grške republike. Naš poslanik v Atenah Balugdžić je sporazumno s francoskim in rumunskim poslanikom izdal komunike, v katerem opozarja na vz-

mili Giovanni. Toda, kaj drži v roki? Sekiro? Zakaj to? Giovanni! —

## Dnevne novice

v »Moskovski Pravdi« z dne 25. junija 1922.

»V selu Guljajevce je bil dne 18. junija zvečer zverinsko ubit s sekro in potem sneden od zadnje kosti od seljakov katoliški italijanski misijonar Giuseppe degli Abbati. Zločinci so razdelili skuhanega misijonarja med vse prebivalce sela in ga snedli z makaroni v paradižni omaki, katere so našli v misijonarjevi shrambi. Ubitemu so dali seljaki vasi ime »filloque«. Upamo, da bodo vsi, kateri so bili deležni pojedine zastopnika rimskega papeža, prijatelja naše vlade, ostro kaznovani. Radi dobrih odnosov z Evropo je treba, da se pride v okom takim razburljivim slučajem, pri katerih se privadi prebivalcev sovjetske republike na meso tujece, in treba bode seljake poučiti, da pojmiyo, da ... de gustibus nil nisi bene. El Em.

nemirjenost v Jugoslaviji radi dogodkov na Grškem. Tudi angleška vlada se je izjavila proti proglasitvi republike in izgonu grške dinastije.

Francija svari Italijo. Razgovori glede reškega vprašanja se nadaljujejo med našo in italijansko vlado. Po vesteh »Pravde« gre za italijanske predloge glede korekture mej v našo korist. »Quotidien«, organ framažonske lože piše, da je francoska vlada uradno sporočila Italiji, da nikdar ne zapusti Jugoslavije, ker so vsa prava na strani Jugoslavije. Pravice Italije pa bazirajo samo na sili.

Gospodarski propad Nemčije. Marka vedno bolj pada. Tečaj zlate marke je dosegel že višino 100 milijard. Pojavlja se veliko pomanjkanje denarja. Veriženje z živili je oživelo. Cene živil skačejo od ure do ure. 1 kg kruha stane 25 milijard, kilogram krompirja dve milijardi, tramvajska vstopnica 4 milijarde. Dolar notira že čez 625 milijard.

Dogodki v Nemčiji. Vsi trije socialistični ministri so podali 2. tm. ostavko. Nemška ljudska stranka si prizadeva ustvariti fronto vseh meščanskih strank, tudi nemških nacionalcev, čemur se pa upirajo demokrati in centrum. V Berlinu so aretirali mnogo komunistov, pri katerih so našli orožje. Ob bavarsko-turinški meji je prišlo do streljanja. Gospodarski propad postaja vedno večji, cene so se blazno dvignile. Te dni bodo prišli v promet bankovci za 500 milijard. V Königsbergu je prišlo do velikih druginjskih demonstracij.

Napad na našega vojnega atašeja v Sofiji. Dne 3. tm. so udrili trije banditi po noči v stanovanje našega vojnega atašeja v Sofiji, podpolkovnika Krstića. V predsobi se jim je postavil v bran podpolkovnikov sluga. Na krik sluge je prihitel podpolkovnik v predsoho, nakar sta dva bandita zbežala, tretji pa je sprožil dvakrat revolver, ki je pa odpovedal. Krstić je skočil proti napadalcu, ki je udaril atašeja po glavi in ga ranil z nožem nevarno v roko. Vsled atentata je naš sofijski poslanik Rakić interveniral pri ministrskem predsedniku Cankovu. Atentat je po mnenju bolgarskega notranjega ministra delo držav, ki bi rade izzvale nove spore med Sofijo in Beogradom. V beograjskih krogih je vzbudila vest o atentatu veliko razburjenje. Naša vlada bo zahtevala od bolgarske satisfakcijo in odškodnino v točno odrejenem roku.

Grški kralj ujetnik. »Daily Mail« javlja, da so grški krogi glede usode kralja, ki živi v svoji palači kot ujetnik, silno vznemirjeni. V strahu, da bi v

## Koncert v Gospiću.

V Gospiću bo koncert. Ni prvi! Imajo vsaki teden svoj tamburaški užitek; enkrat v društvenih prostorih tamburaškega društva »Lika«, drugič zopet v dvorani »Hrvatske kuće«. Samo, da veselo je. Pa to ni vse. Imajo svojo godbo na pihala. In je izjavil veteran iz leta 1878. Vlacav Prorazil, ki je kapelnik te godbe, da ni slišal take godbe, odkar se je preselil iz Mlade Boleslave v Gospić. To pa je bilo leta 1880.

Vršiti pa se je imel koncert domačega umetnika klavirske branže Toneta Tolažba.

Tolažba je iz Like, in idealist — dokaz njegov posao.

Pa se mu zdi važno, da večkrat pride v svoje kraje in da svojcem užitek za en večer.

Obrnil se je na društvo »Lika«, ki posreduje domačo in tujo umetnost in ima svoje društveni prostore in klavir. Sicer pa igra predsednik berdo in ima torej dovolj smisla za umetnost. Toda

inozemstvu konspiriral, ga niso pustili niti v Beograd.

**Politična šola JDS v Ljubljani** bo trajala od petka 9. tm. do torka 13. tm. Šole naj bi se udeležili samo mlajši moške (kmetje, obrtniki, delavci), ki imajo veselje do javnega dela.

**Mednarodna železniška konferenca** se vrši v Nizzi od 3. do 10. tm. Razpravljalo se bo o voznem redu in direktnih vozovih posameznih držav. Našo državo zastopa načelnik prometnega ministrstva A. Panič, načelnik generalne direkcije Popović, načelnik zagrebške direkcije Jovanović, inšpektor Gregorka in višji kontrolor Petek iz Ljubljane.

**Naši poslanci potujejo na Poljsko.** Dne 3. tm. so v predsedstvu narodne skupščine obravnavali voditelji strank o potovanju naših poslancev na Poljsko. Konferenci je prisostvoval tudi zunanji minister dr. Ninčič. Določilo se je, da odpotuje 26 poslancev, med temi 13 iz opozicije. Potovanje se vrši preko Maribora, Dunaja, Prage v Varšavo. Zanimivo je, da se je oglasilo za to potovanje 129 poslancev.

## Celiske novice.

**Mestno gledališče.** Dne 2. t. m. se je uprizorila v tem času obligatna žalogra »Mlinar in njegova hči«. Stvarca ima ogromne zahteve — scena se menja kar desetkrat izpremeni, kar je bržkone tudi vzrok, da nam je bil na plakatih javljen »konec ob pol 23.« le bridka ironija, — zares se je končalo še-le nekaj pred polnočjo. Nič ne dé, komur se ni preveč dremalo je tudi to »mistifikacijo« prebolel, saj je bila scenerija tudi vedno primerna in zares lepa. V tem oziru gre režiji vsa hvala. Tudi igralo se je vobče dobro. G. Reš je podal izvrstnega mlinarja, gđ. Vrbachova je dala svoji Marici (čemu Marica, ki zveni našim ušesom tuje?) vse, kar ji gre, pri grobokopu Luki pa smo imeli vnovič priliko občudovati železnikov vsestranski talent, ki se v vsaki vlogi sijajno znajde. Dobro so igrali gđ. Pavlinčeva (Županja), g. Zorman (Pivek), g. Pfeifer (Matija) in ne v poslednji vrsti tudi g. Kokot, ki bi pa svojemu Konradu lahko dal več duše in istinitosti. Novinka na našem odru je g. Neratova, ki pa se čuti na deskah precej sigurno in bo sčasoma gotovo dobro uporabna moč. Svoji Korenki ni mogla dati ničesar, prej bi rekli, da jo je pokvarila. Nič skrbnega, materinskega ni bilo v njej. Govorila je v dialektu, ki nam je zvenel skrajno neprijetno. Sploh sta se opažale na odru dve struji: ena jo je zavijala po štajersko, druga pa po kranjsko, vse zato, da dokazeta »ljudskost« igre... Če se ne morete sporazumeti, pustite dialekte ljudstvu in dajte na odru dober jezik, ki tudi ljudskim igram ne bo škodoval. Kjer ni enotnosti, se tudi originalnosti ne doseže, to je le eksperimentiranje, ki nikamor ne dovede.

**Mestno gledališče v Celju.** V torek 6. novembra Marija Vera, članica kr. narodnega pozorišta iz Beograda. Balade, romance, narodne pesmi in dramski odlomki. Marija Stuart v prevodu Zupančičevem, Ifigenija v prevodu Fr. Albrechta. Večer je izven abonement. Abonenti, ki žele za ta

ni sam predsednik, ki dela za umetnost. V Gospiču je tudi še odvetnik Miroslav Klešč in njegov koncipijent S. (amuel) Aschenbrenner. Prvega je sama umetniška navdušenost, drugi pa skrbi za finančno plat, hvala Jehovi in očetu njegovemu, ki mu je dal ob rojstvu en del svoje sposobnosti.

Vsi predpogoji za koncert so bili torej v Gospiču dani. Dr. Klešč je že mesec preje zasigural dvorano v hotelu »Hrvatska kuća«. Tamburaško društvo »Lika« je bolj srbsko, »Hrvatska kuća« pa velja pri nekaterih meščanih za neutralno. Dr. Klešč pa je odvetnik in je previden.

Tiste čase je imel »Hrvatsko kučo« v najemu znani hotelir Pero Lokavič in je oddajal tudi dvorano. In si je zapisal s kredo na vrata, da je dvorana rezervirana za 3. novembra in še osebno obljubil, da bo že skrbel...

Naša dika Tone Tolažba se je pripeljal srečno iz Zagreba in ga je čakal na kolodvoru cel komite in godbi dve: tamburica in pihala. Naš Tone naj ve, da se goji tudi v Gospiču umetnost. S. (amuel) Aschenbrenner ga je spremil

večer obdržati svoje lože in sedeže naj se pravočasno zglase pri blagajniku v trgovini Goričar & Leskovšek. V četrtek 8. novembra in v soboto 10. novembra »Školjka« v abonementu z gostovanjem gospe Šaričeve in gospe Juvanove iz Ljubljane.

**H gostovanju Marije Vere v Mestnem gledališču** (dne 6. XI. 1923.) Visoko umetniško kvaliteto te naše odlične rojakinje so imeli Celjani priliko spoznati že v lanski »Heddi Gabler«, kjer je gostovala Marija Vera v naslovni vlogi. Njena dosedanja gledališka karijera beleži uspehe, s kakršnimi se lahko ponaša le malokatera umetnica. Odgojenka dunajske »Umetniške akademije« je sprejela prve angažmane za velike tragične vloge v Curihu in Mannheimu. Odtod jo je angažiral prof. M. Reinhardt za svoje odre v Berlinu, odkoder je gostovala z njim po največjih nemških gledališčih v Hamburgu, Hanovru, Leipzigu, Dresdenu, München i. d., a tudi v Rusiji v Petrogradu, Rigi, nadalje v Pragi, na Dunaju, v Budimpešti. Po tem triinpolletnem »Reinhardtovem« obdobju je umetnica sama igrala in gostovala po velikih nemških in švicarskih odrih. Kreacije njenih velikih klasičnih in modernih vlog je sprejemala publika povsod z navdušenjem in o njeni odlični igriški sposobnosti in velikem talentu se je izražala kritika vseh časopisov v najlaskavejših epitetih. Posebno zanimanje so vzbujali njeni recitacijski večeri, katere je prirajala tudi v domovini (v Beogradu, Dubrovniku) in pri katerih ima umetnica še posebej priliko, da uveljavi svoj v vseh registrih umetniško razvit glas, ki tako izvanredno efektivno podpira njeno umetnost. — Na današnjem večeru recitira gospe Marija Vera poleg Župančičevih lirskih in epskih pesmi naše narodne pesnitve, stare škotske balade in iz dramske poezije monolog Kraljice Elizabete (Maria Stuart), monolog Ifigenije ter monolog Andjele iz Smrti majke Jugovičev, kjer bo nastopila umetnica v kostumih in maski. Ta vsestransko skrbno izbran program bo v interpretaciji ge. Marije Vere nudil celjskemu občinstvu vsekakor prvovrsten umetniški užitek.

**Koncert Brandl-Ličar.** »Glasbena Matica« v Celju priredi v ponedeljek 12. novembra koncert s sodelovanjem ge. Fani Brandl in prof. Cirila Ličarja. Ga. Fani Brandl si je letošnjo pomlad s svojim sonatnim večerom pridobila priznanje naše koncertne publike kot odlična umetnica na goslih. Umetnica razpolaga s fino izglajeno, solidno tehniko leve roke, ima pa tudi lok povsem v oblasti. Sonatni večer pa nam je dokazal, da ga. Brandl ni le virtuozinja, ampak da nam s poglobljenim predavanjem zna izluščiti pravo umetniško jedro, to se pravi podati vsebino skladbe. G. prof. Ciril Ličar, pianist širnega slovesa, naš bližji rojak, pa je celjski publiki gotovo že dobro znan. Premnogo smo že brali o njem v času, ko je spremljal na francoski in angleški turneji slavnega Jaroslava Kocijana. Spored koncerta je razviden iz lepakov; par opazk radi boljšega razumevanja sporeda priobčimo v prihodnji številki. Predprodaja vstopnic se je že pričela v trafiki ge. Marije Kovač v Aleksandrovi ulici.

**Ljubljanska kreditna banka nas**

v hotel in mu pokazal dvorano. Pa ni bilo klavirja v dvorani, zato pa velike pogrnjene mize v obliki podkve in je stal Lokavič z ravnateljem »Pomorske banke« pri mizah in so se pripravljali za banket, ki naj bi bil isti večer tudi v dvorani. »Pomorska banka« se je tiste dni preselila iz pritličja v prvo nadstropje in je proslavila to z banketom. — Zaletel se je gosp. Samuel v hotelirja in je ta izjavil, da je pri tolikem poslu in pri taki množini koncertov pozabil na Tolažbin koncert in je oddal dvorano »Pomorski banki« za ta večer. Huda je bila zadruga in je dosegel g. Aschenbrenner, preko predloga Lokaviča, naj se vrši koncert pri pogrnjenih mizah, da so bile mize za banket prestavljene v sosedno sobo in da bo tako koncert v dvorani, banket pa poleg v posebni sobi.

Gospič ni velik in je sploh velik del občinstva bolj naučen na tamburice. Obisk je bil ta večer slab in če bi ne imel umetnik imena »Tolažba« bi obupal. Pa je vseeno igral, že radi tega, ker ga je dr. Klešč tako trdo držal v besedi.

glede na tedencijozna poročila nekaterih zagrebških listov prosi objave, da ima za vse svoje terjatve proti Beogradski ujedineni banki v Beogradu popolno kritje.

**Ljudsko vseučilišče v Celju.** Danes v ponedeljek 5. nov. predava g. urednik Ed. Šimnic »O umetnosti Egipčanov«. Predavanje bo izredno zanimivo.

**Prihodnja plesna vaja Sokolskega društva** v četrtek, 8. novembra ob 8. uri zvečer. Oni člani drugih sokolskih društev, ki so prišli zadnje mesece stalno v Celje in se še niso priglasili celjskemu Sokolu, naj to čimprej store. Gospodje in gospodične, ki niso članice oziroma člani, naj ne pridejo k sokolskim plesnim vajam, ker so iste pristopne izključno članicam in članom.

**Obletnica Rapalla.** Organizacija jugoslovanskih nacionalistov v Celju priredi v ponedeljek 12. tm. ob 8. uri zvečer v mali dvorani Narodnega doma javno predavanje v spomin obletnice rapalskega dogovora. Predava prof. g. Peterlin.

**1. december.** Organizacija jugoslovanskih nacionalistov v Celju priredi 1. dec. dopolne v veliki dvorani Narod. doma oficijelno proslavo ujedinenja, zvečer pa istotam veliko zabavno prireditev.

**Čebelarstva podružnica za Celje** in okolico priredi svoj redni občni zbor v nedeljo dne 11. novembra ob 2. uri popoldne v gostilni gosp. Fran Sodina (prej Štefan Koželj) na Bukovžlaku pri Teharjih z običajnim dnevnim redom. Pri slučajnosti bode govoril gosp. Kosi o čebelni gnilobi in nje opasnosti za Celjsko okolico. K obilni udeležbi vabi odbor.

**Policijske vesti.** V nedeljo dne 7. 10. 1923 okoli pol 12. ure sta si prilastile 2 znani ženski v čakalnici II. razreda celjskega kolodvora eno na klopi ležečo denarnico z vsebino manjše svote denarje in z enim še nerabljenim železniškim voznim listkom iz Celja do Laškega. Denarnica je iz rujava krokolodovega usnja, je 12 1/2 cm dolga ter 8 cm široka. Lastnik denarnice se pozivlja, da prijavi svoj naslov policijskemu oddelku v Celju, soba št. 12.

**Odlikovanje celjskih obrtnikov,** ki so svoje izdelke razstavili na mariborski razstavi: Kamnoseška industr. družba v Celju, Produktivna zadruga za lesno industrijo v Celju; Zavora, tov. voznih zavor; zobotehniški atelje E. Hoppe. Splošno kleparstvo Franc Tašker. Brivec in lasničar itd. Franc Koštomaj. Kem. laboratorij inž. Ed. Kandušar. — Častitamo!

**Zgubil se je niklast ščipalnik.** Pošten najditelj naj ga odda v uredništvu »Nove Dobe« proti nagradi.

**Tržne cene v Celju, dne 1. nov. 1923.** (V Din.) Govedina: V mesnicah I. vrste 25— do —, II. 20— do —, na trgu I. vrste 20— do 22—, II. vrste — do 17:50, vampov 8— do 10—, pljuč 8— do 10, jeter — do 20—, 1 kg ledic 20— do —, loja 10— do 25—. Teletina: 1 kg telečjega mesa I. vrste — do 35—, II. vrste 30— 1 kg jeter 25—, 1 kg pljuč 25— do —. Svinjina: 1 kg prašičjega mesa I. vrste — do 35—, II. 32:50 do —, 1 kg pljuč 15—, 1 kg jeter 15—, 1 kg slanina I. 42—, II. 40—, 1 kg masti 43—, 1 kg ameriškanske masti 39—, 1 kg šunke 55—, 1 kg prekajenega mesa I. 45—, II. 40, 1 kg prekajenih parkljev 10—, 1 kg prekajene glave 17—, 1 kg jezika 45—. Klobase: 1 kg kra-

Lepo je zadonelo po dvorani. Mo-gočni akordi so se menjali s tihiimi sladkimi in ti zopet z vabljivimi glasovi iz sosedne sobe, kjer so natakariji uprizorili celo simfonijo s krožniki, vilicami, noži in kozarci. Pa je vseeno šlo in je Tolažba — naše gore liste — pokazal, da je v trpljenju gori zra-stel in je igral in igral tudi potem, ko je naenkrat acetilenska luč odpo-vedala, v temi. Večini občinstva pa je umetnost Tolažbe, šele v temi prav ugajala, češ, da naš Tolažba tudi v temi prav udari. Dr. Klešč je prinesel takoj svečo in jo je hotel lastnoročno držati ob klavirju, kajti on ljubi umetnost in je za vsako žrtve pripravljen. Tudi Lokavič je prihitel in hotel pri-trditi svečo med široke basovske strune v klavirju, pa je Tolažba protestiral in so svečo pritrdili nad klavirjem.

Tolažba pa je zdržal. Vroči loj mu je kapal na prste. Občinstvo, ki v pol-temi ni videlo, kdaj bo umetnik nehal, mu je sredi izvajanja ploskalo in je Tolažba čakal potrpežljivo, kedaj bo ploskanja konec, potem pa je šlo naprej. Naš kritik, učitelj Topič, ki ljubi mo-

kovskih 55—, 1 kg šunkove 50—, 1 kg hrenovk — do 35—, 1 kg safalad 35—, 1 kg posebnih 35—, 1 kg pariških 37—, 1 kg svežih kranjskih 55—, suhih kranjskih 75—, 1 kg salami fine 130— do —, Perutnina: (1 komad), piščanec majhen 15— do 20—, večji 30— do —, kokoš 35— do —, petelin 40— do 50—, raca 40— do 50—, gos 100— do —, domač zajec, manjši — do 20—, večji 25—. Ribe: 1 kg krapa (mrtvega) 20— do —, (živega) 30— do —, 1 kg ščuke (mrtve) 20— do 30—, (žive) 35— do —. Mleko, maslo, jajca, sir: 1 liter mleka 3:50 3:75, 1 kg surovega mesa 50— do —, 1 kg čajnega masla 76—, 1 kg masla 50—, 1 kg bohinskega sira 70— do 75—, 1 kg sirčka 20—, eno jajce 2— do 2:25. Pijače: (1 liter) starega vina 13— do 15—, novega 9— do 12—, piva 6:50 do 8—, žganja 28— do 30—. Kruh: 30 do 35 dkg belega kruha 2:50 do —, 70 do 84 dkg belega kruha 5— do —, 1 kg belega kruha 7—, 1 kg črnega kruha 6—, 1 kg žemlj 10—, žemlja 5 do 5 1/2 dkg 0:50, žemlja 10 do 11 in pol dkg 1— do —. Sadje: 1 kg luksuznih jabolk 6—, 1:5—, II. 4—, III. 3—. 1 kg luksuznih hrušk 8— do —, I. 7—, hrušk II. 6—, III. —, 1 kg breskev —, 1 liter navadnega kostanja — do 2:50, 1 kg orehov 8—, 1 kg luščenih orehov — do 30—, 1 kg, sliv — do —, 1 kg češpelj —, 1 kg grozdja 12— do 15—, suhih češpelj 8— do 10—, 1 kg suhih hrušk 8—. Specerjsko blago: (1 kg) kave Portoriko 68—, Santos 50—, Rio 40—, pražene kave I. 70—, II. 56—, III. 48—, kristal belega sladkorja 20:50, v kockah 22:50, kavne primesi 26—, riža I. 11—, II. 8:50, (1 liter) namiznega olja 32—, bučnega olja 44—, vinskega kisa 4—, navadnega kisa 3—, petroleja 7—, spirita denat 16—, (1 kg) soli 3:50 do 4:25, celega popra 38—, mle-tega popra 40—, paprike 60—, sladke pa-prike 96—, rižvega škroba 24—, testenin I. 21—, II. 15— do —, mila 17— do 20—, karbida 7:50. Mleviski izdelki: (1 kg) moke št. 00 6:20, 0 6:20, 2 5:90, 4 5:50, 6 4:10, krušne mešane moke 4:10, ržene enot-ne moke 5:80, ješprena 5:60, otrobov 1:80, koruzne moke 3:50, koruznega zdroba 4:50, pšeničnega zdroba 6:50, ajdove moke I. —, Na drobno pri kilogramu 20 para-več. Žito: (q) pšenice 350—, rži 300—, ječmena 300—, ovs 280—, prosa —, nove, sušene koruze 300—, ajde 300—, fižola ribničana 400— do 500—, graha 1500— do —, leče 1000— do —. Kurivo: (q) premoga, črni 48— do —, ružavi 26:50, m<sup>3</sup> trdih drv 160—, q trdih drv 40—, m<sup>3</sup> mehkih drv 110—, q mehkih drv 30—. Krma: q sladkega sena 100— do —, pol sladkega sena 75— do —, kislega sena 50— do —, slame 50— do —, prešano po Din 25— pri 100 kg več. Zelenjava in gobe: (1 kg) glavne solate (kom.) — do —, štrucate 0— do 0—, endivje 0:75 do —, 1 kg poznega zelja 1—, (1 komad) ohrova 75— do —, karfiol 2— do 3—, kislega zelja 5—, kolerabe 0:25 do 0:50, spinate 0:75, (1 kg) paradižnikov — do —, kumar — do —, buč — do —, (1 krožnik) graha v stročju —, (1 l) luščenega graha —, fižola v stročju (1 krožnik) — do —, (1 kg) čebule 1— do 2—, česna 8—, krompirja, novega 1— do 1:25, (1 krožnik) jurčkov —, 1 krožnik kisle repe 1—.

## Dnevna kronika.

**Dvajsetletnica političnega delo-vanja Svetozara Pribičevića.** Včeraj je slavil Svetozar Pribičević dvajset-letnico svojega politično-voditeljskega dela. V javno življenje je stopil kot politično izkristalizirana osebnost. Leta 1897. je objavil svojo načelno razpravo: »Narodna misao, vodilja Srba i Hrvata«. Pribičević je mož izredne energije, ka-koršnih je malo med našim narodom. Postal je vodja hrvatske in srbske omladine ter glavni rušilec starega si-stema. Prevrat je avtomatično postavil Svetozara Pribičevića na čelo zrevolu-cijoniranega naroda, bil je prvi pred-sednik Narodnega veća. Pod njegovim vodstvom so se osvobodjeni Jugoslovenci ujediniili z brati iz Srbije. V prvem

derno, je pa izjavil, da bi bila »šti-munga« prava in da je slišal v Za-grebu Mahlerjevo simfonijo, v kateri je bil še vse drugačen šunder. Sploh pa se da godba v temi bolje poslušati.

Lokavič ga je slišal in mu ob-ljubil tri večerje zastoni.

Tolažba je vzdržal in cel program odigral.

Pravil je, da ga veseli, da nam je podaril čisto umetnost in sta mu od-govorila umetnika Prorazil in kapelnik tamburašev, da sta ona dva vzgojila občinstvo za pravo umevanje umetnosti.

## MESTNO GLEDALIŠČE V CELJU.

### Repertoar:

6. torek. »Gostovanje ge. Marije Vere«. Izven.

Opozarjamo cenj. občinstvo, da se vrši predstava samo enkrat ter naj se zglase abonenti, ki reflektirajo na svoje sedeže, do torka predpoldne v pred-prodaji.

jugoslovanskem kabinetu je vodil resort notranjega ministrstva. Proti plemenskim srbskim tendencam je ustanovil demokratsko stranko kot politično borbena organizacija za idejo celokupnega Jugoslovanstva. Močan po duhu in volji je priprost in pošten v vsem svojem življenju in brezdvomno bo igral še odločilno vlogo v zgodovini našega narodnega pokreta.

**Razvrstitev uradništva** je bila objavljena v »Službenih Novinah 2. tm. Upokojenci in uradniški zakon. Ker novi uradniški zakon ne zagotavlja upokojencem nikake eksistence, je združeno upokojencev zahtevalo od glavnega uradniškega saveza zaščito. Uradniški savez bo izvolil poseben odbor, ki bo deloval pri merodajnih krogih za izboljšanje materialnega položaja upokojencev.

**Atentat na Genadijeva.** Bivši bolgarski minister dr. Genadijev se je vračal v sredo ponoči v spremstvu bivšega poslanika Geševa iz kluba proti domu. Naenkrat jima je prišel nasproti neki mladenič, ki je oddal na Genadijeva šest streliv iz revolverja. Genadijev se je zgrudil mrtev na tla, Gešev pa je bil težko ranjen. Vsa bolgarska javnost obsoja atentat, ki ga je izvršil najbrž kak pristaš makedonske organizacije.

**»Demokratija«**, glavno glasilo Demokratske stranke, začne 11. tm. zopet izhajati. Lastnik je Ljuba Davidović, v redakcijskem odboru so med drugimi Pribičević, dr. Kumanudi, Voja Marinković itd.

**Prestolonaslednik se vrne v Nemčijo.** Nemška državna vlada je dovolila prestolonasledniku povratek v Nemčijo. Ker so bili socialisti nasprotni, je Stresemann motiviral povratek kot nenevaren za Nemčijo. Prestolonasledniku se je dovolilo vrniti se v domovino iz človekoljubja, da lahko živi skupaj s svojo rodino.

**Umor na parniku.** Na Lloydovem parniku »Pilsna« je pregledoval glavni komisar paroplovne družbe Karol Ferles, če je na parniku vse v redu, predno odpluje. Ko se je poslavljaj od natakara Ivana Laha, se je nenadoma pojavil tretji natakara Marijan Gruden ter izpalil pet streliv. Ferles in Lah sta se zgrudila krvava na tla. Komisar Ferles je kmalu umrl, Laha pa so prepeljali v bolnico. Gruden je ostal popolnoma hladnokrvn in je mirno sledil čuvajem, ki so ga odvedli na policijo. Morilec je izvršil dejanje iz maščevanja, ker je bil na Ferlesovo povelje zaradi nerednosti odstavljen za štiri mesece.

**Velika železniška nesreča.** Dne 2. tm. se je pripetila blizu Zemuna velika železniška nesreča. Poštni vlak, ki vozi iz Beograda v Subotico, je trčil v zagrebški poštni vlak. Vlaka sta vozila z brzino 50 km. Lokomotivi sta popolnoma razbiti ter oba prva vagona od vsakega vlaka. 19 oseb je težko ranjenih, dva vojaka sta ubita. Vzrok nesreči je bila gosta megla, ki je povzročila, da je strojevodja beograjskega vlaka prezrl signal, ki je kazal na »Stoj!«

**Mednarodni sejem v Lyonu.** V Lyonu se bo vršil mednarodni vzorčni sejem od 1. do 16. marca 1924. Okrožnica uprave sejma s pogoji za razstavljalce je interesantom v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani na vpogled.

**Nemška oholost.** »Jutro« poroča, da je ležal na ljubljanskem pokopališču na grobu stotnika Czubra von Okrog venec s črnim trakom in napisom »Ruhe sanft im Feindesland«. Vsi mimoidoči so se spotikali nad toliko drznostjo. Drug slučaj navaja iz Ptuj, kjer vlaga odvetnik dr. Sikst Fichtenau še vedno sodne vloge s svojim pečatom: Dr. S. von Fichtenau, Pettau.

**Iz seje ptujskega občinskega sveta.** Ker potrditev novoizvoljenega župana Blažeka še ni prispela in bivši župan Losinschegg še vedno ni razrešen, je vodil sejo Losinschegg sam. Po odobritvi zapisnika zadnje seje je Losinschegg naenkrat izjavil, da sistira sklep občinskega odbora o oddaji mestnega gledališča dramatičnemu društvu, ker da je ta sklep v škodo mestni občini. Njegova izjava je izzvala splošen odpor. Obč. odb. dr. Fermevc mu je zaklical, da že davno več ne spada na županski stolec in da naj ga odstopi pravilno izvoljenemu slovenskemu županu. Na ta poziv je Losinschegg proglasil, da zaključuje sejo, ako res nima

več pravice, da jo vodi. Greben našim Nemcem še vedno raste ker se Slovenci še vedno ne moremo otresti svoje hlapčevske nature in prizanašamo v svoji popustljivosti bivšim našim zatiralcem.

**Babica detomorilka.** V Šibeniku so aretirali neko babico, ki se je pečala profesionalno z ubijanjem novorojenčkov. Na sled so prišli temu nečuvnemu početju, ko je v bolnici umrlo neko dekle na porodu. Vzrok smrti je bilo nepravilno postopanje babice. Dognalo se je, da se je dekle že pred meseci hotelo znebiti otroka in prosila dotično babico za pomoč. Ko je dekle porodilo, je spravila babica dete v neko škatljo in ga odnesla. Otroka so našli v jarku blizu babilnega stanovanja. Pri odkopavanju pa so našli veliko otroških kosti, ki so izdale babico kot detomorilko.

**Gradivo za zgodovino našega prevrata.** Te dni praznujemo petletnico našega osvobođenja in narodnega ujedinenja. Živo nam stopajo v spomin kritični in veleznodovinski dnevi ob koncu leta 1918 in začetkom 1919. Toda človeški spomin je nezanesljiv, vsled smrti se tudi druga za drugo umikajo iz pozorišča osebe, ki se takrat aktivno posegale v razvoj dogodkov. Posebno važen in zanimiv je bil prevrat baš na Sp. Štajerskem, zlasti v Mariboru, Celju, Ptuj in drugih večjih krajih, kjer so dotlej imeli vso oblast v rokah sovražni nam tujci. Potomstvo bi po pravici dvigalo težko obtožbo zoper sedaj živeči narod, ki je te velevažne dogodke doživljal in preživljal, ako jih ne bi oteli pozablivosti. »Zgodovinsko društvo« v Mariboru se tedaj obrača na civilne in vojaške osebe, ki so v tistih usodnih dnevih imeli vodilno ulogo v rokah, da natančno opišejo svoje spomine iz tistih dni ter popis pošljejo Zgodovinskemu društvu, da jih shrani v arhiv in o priliki objavi. Zapisovalce spominov opozarjamo na temeljni zgodovinski zakon: nič resničnega zamaščati, nič neresničnega poročati. Podpis bodi prost vsake osebe ali strankarske ambicije, pretiravanja ali maščevalnosti. Takratni narodni sveti se naprošajo, naj vpošljejo društvu zapisnike svojih sej. Voditelji šolskih in župnijskih kronik naj vpišejo dogodke svojega kraja tudi v svoje kronike, prepis pa pošljejo tudi Zg. društvu. Ravno tako se naj dološčeje še ohranjeni lepaki, letaki in druge tiskovine, ki se nanašajo na prevrat. Vse to gradivo se naj dološčeje društvu do konca tega leta. Zgodovinsko društvo v Mariboru.

## Skozi Macedonijo.

### 4. Skoplje-Veles-Stip-Gradsko.

Veles, kakih 40 km oddaljen od Skoplja, leži na progi Skoplje-Solun. Večje turško mesto. Pri kolodvoru, ki je skoro pol ure iz mesta, se nahaja mal paviljonček z izložbo modernih keramičnih izdelkov, prva moderna industrija, kojo sem opazil v Macedoniji. Občudovanja vredno je lep kolodvor in moderna restavracija poleg tega, vse na novo zidano.

Mesto samo ne nudi nič izrednega. V kotu med gorami potisnjeno in amfiteatralno zidano, se ne razlikuje mnogo od ostalih macedonskih mest. Nekaka naprednost se opazuje v novozgrajenih hotelih »Beograd«, »Zagreb« in »Prestolonaslednik«. Vendar sem zgubil mnogo zaupanja o napredku civilizacije, ker sem v poslednje navedenem hotelu, kjer sem prenočil, bral v sobi afiširano: »Gospoda putnici opozarjaju se, da treba novac oddati kafedžiji, inace on ne garantuje, ako bude u noći nešto pokradeno.« Ker me novac ravno ni težil, položil sem revolver pod gljavje; vendar nadlegovan nisem bil ponoči. Moral sem pa tudi že ob 4. uri zjutraj vstati, ker malo pozneje odpeljejo že državni avtomobili, ki prevažajo duhan iz okolice Stipa v Veles. Šoferji imajo dober postranski zaslužek; vzame 2 do 3 potnike, za katere ima prostora na prednjem sedalu, s seboj in zahteva od vsakega po 60 dinarjev. Vendar je za potnike to mnogo ceneje in pa hitreje, za dve uri in pol je že v Stipu, navadni voznik pa vozi teh 40 kilometrov po šest ur in še več. Razen par oficirjev Slovencev sem našel tudi sorojaka živinodravnik v Velesu, ki je s svojo usodo prav zadovoljen. Zvečer je bila že cela slovenska kolonija zbrana. Če pride

kak Slovenec v Macedonijo, treba samo, da vpraša po Slovincih in če le enega dobi, so kmalu vsi skupaj in vsak se veseli, da vidi sorojaka.

Zakaj nima Veles osebne postajice v mestu, ko teče proga sredi mesta, mi nikdo ni vedel povedati.

Šofer je ustavil »Na Drini« pri mali gostilni, kjer je zaklical gospodinj, da nam je kuhala kavo. Pogovor je bil o komitaših. Pokazali so mi ne daleč od Drine oddaljeno selo, kjer so komitaši pred kratkim zavratno umorili orožniškega kapetana in 6 orožnikov. Kapetan je izvedel, da so »bugarski komiti« v selu. Obkrožil je selo in poslal patroljo poizvedovat v selo. Seljaki so patrolji zagotovili, da v selu ni komitašev. Ko patrolja to kapetanu javi, je odšel z vsemi orožniki v selo, da pregleda posamezne hiše. Komaj so pa bili orožniki v vasi, jih komitaši iz skrivališča zahrbtno napadejo in poastre, niti eden se ni rešil. To ni posamezen slučaj. Ne smemo se čuditi, ako so vojaške oblasti prisiljene k rigoroznej kazni takih protidržavnih seljakov, tudi ne če uničijo celo selo in tako preplašijo seljake.

Ne daleč od Drine začne Ovčje polje. Auto vozi večinoma poleg ceste po travnikih in polju, ker cesta ni bila že od prevrata sem popravičena. Poleg ceste se nahajajo kupi kamenja, katerega bi bilo treba stolči. A kdo naj to stori?

Polje je čez  $\frac{1}{3}$  posejano s pšenico, na sredi polja poleg ceste sem opazil prve naselbine Bosancev in Dalmatincev. Izkopali so si že vodnjak in vsaka družina za sebe gradi hišo, eden leseno, drugi zidano. Streh še ni bilo. Ljudje so stanovali v priprostitih stavbah, pri katerih je za streho služilo vse, kar je bilo pri roki. Naselbina je bila podobna ciganskemu taboru.

Prostora je na Ovčjem polju še zadosti, vode pa malo. Razen še omenjenega vodnjaka, opazil sem še edini studenec, katerega so oblegale črede ovac. Ta ravnina se razprostira tja do reke Bregalnice in Stipa.

Pred Stipom smo srečali macedonskega seljaka in seljakinjo na konjih — bila je nedelja. Ako se more človeka po zunanjosti soditi, je bil seljak zelo bogat. Žena je imela okoli vratu čez prsa po en venec od 100 kron avstrijskih zlatnikov, najmanj 30 komadov, za tem pa še dva venca turških zlatih lir, ki sta ji segala do pasu, izven tega še polno Marija Terezijinih tolarjev, torej lepo premoženje že kot naki. V Macedoniji je polno zlata. V prazničnem odelu ima vsaka premožna seljakinja in devojka, pa tudi ciganke, več ali manj zlata obešenega. Macedonec do papirnatega denarja sploh nima zaupanja, če dobi papir za prodano blago, gre takoj k menievalcu, da mu ga zamenja za turške lire. Navadni seljaki se že cenijo na tisoče lir, bogatejši pa kar na oke (oka = 1 kg 285 gr). Večkrat se čuje, ta ima x oka zlata. In to je povsem razumljivo. Narod živi tako skromno, da mu ni treba dosti denarja trošiti. Glavno se hrani od fižola, paprike in kislega zelja pozimi, poleti pa vživa lubenicé, kak sir in slično.

Alkohol se malo vživa, če že gre seljak v kavarno, potem pije čašo piva ali pa črno kavo.

Obleka se izdeluje doma iz volne ali platna, kar se zopet doma sprede in stke.

Zatoraj je umevno, zakaj ima Macedonija toliko zlata, če zraven še upoštevamo žito, duhan in ovčji sir, kar se vse od tam izvažja.

Bregalnica — tu je bil leta 1912 v drugi balkanski vojski poraz Bolgarov. Takoj čez most na levo so velike vojašnice, večinoma še porušene, na desno na hribu se pa že razprostira mesto Stip. Tu je sedež višjih civilnih in vojaških oblasti, pravoslavnega biskupa, gimnazija itd. Je pa tudi pravo gnezdo komitašev in malarije.

Sumi se, da je večina macedonskih prebivalcev v zvezi s komitaši. Zvečer, ko smo sedeli pred oficirskim domom pri godbi, od koder je lep razgled čez mesto in okolico, opazovali smo neke signalizacije z lučjo. Patrolja je ugotovila, da se je človek po sobi sprehajal; dasiravno je tudi ta način signalizacije mogoč, dokazati se ni moglo. Mesto je po hribu razpostavljeno in se proširi v ravnino do neke popolnoma suhe struge, čez katero vodi več mostov. Reka se v poletju posuši.

Hotel je samo eden, ki pa ni v več no v. Studencev je pa vse mesto polno. Voda je najboljša in mrzla poleg pokopališča pri pravoslavni cerkvi. Komaj 10 minut iz mesta nahaja se starodavno turško kopališče — žvepleni studenec, ki mu pa vir usahnuje, teče že zelo slabo, pač pa ima toplote 40° C. Vse je primitivno urejeno, po kopelji me je zavil sluga v nekaki plašč in obrisačko, ki je pa po zlatorumenih laseh soditi, katerih sem imel polno glavo, ko sem se razvil, služila normalno kaki Turkinji-zlatolaski za živотно perilo.

Štip, Strumica, Skoplje, večinoma vsa mesta ob rekah, slove kot malaricihna gnezda. Vzrok je lahko uganiti, če pogledamo tok rek. Brez pravega brega se razlivajo na travnike v jame in jarke, kjer se voda polagoma posuši. Dokler ne bo v Macedoniji izvršena regulacija rek, ne bo malarija prestala. Ministrstvo za narodno zdravje bi pa moralo do tedaj zatirati malarijo na način, kakor je profesor Koch očistil Brionske otoke od nje — s petrolejom. To ne bi povzročilo dosti izdatkov. Samo trebalo bi zanesljivih ljudi, ki bi se morali na lastne oči prepričati, da se petrolej res v to svrhu porabi. Tu v Stipu se menda malarije nikdo ne obrani. Niti enemu oficirjev, kar jih je bilo takrat v Stipu, ni malarija — ako ne ta, pa manje opasna, a še bolj neprijetna denga (letna mrzlica) prizanesla; kaj še le vojakom? V vojaški bolnici v Skoplju vidi se vsakoletna kurva malarije. Od malega početka v juniju, se povzpne v avgustu do vrhunca, okoli 400, ter se v oktobru zopet izgublja.

Tu v Stipu sem spoznal Slovence iz dobre, premožne hiše, ki je bil z veseljem oficir. Vendar je pa to veselje zgubil. Bil je skoro tri leta v Debru na albanski meji in je upal da bo, kakor je bilo razglašeno, premeščen na sever. Mesto na sever, premeščen je bil v Štip. Menda se je zahvalil in podal ostavko.

Dan pred odhodom sem zapazil na privatnem avtu, ki je bil v popravilu pri kovaču, napis s kredo »Jutri v Veles«. Praktično obvestilo; takoj smo bili trije potniki, ki smo se za vožnjo pogodili.

Prva večja postaja na progi proti Solunu za Velesom je Gradsko.

Od tu gre ozkotirna poljska železnica na Prilep in Bitolj. V Gradskem se nahajajo velike zaloge vojnega plena, osobito municije. Med vojsko so pa tu imeli Nemci velike zaloge vsakovrstnega materiala. Predno so od tu odšli, so ves material tako temeljito uničili, da ni bil za nobeno porabo več. Še spomladi, ko sem bil tam, mogel sem lahko pri vsakem skladišču ugotoviti, kaj je bilo v tistem nameščeno, pa tudi, na kakšen način je bilo dotično skladišče uničeno. Ponajveč so se posluževali razstreljiva, osobito za steklo. Steklenice z vinom in pivom, izolatorji iz porcelana itd., od tega se ne najde niti en komad cel. V skladiščih, kjer je bil železen material, so med železo posuli neko kemično zmes, vsled katere je nastala taka intenzivna vročina, da se je železo topilo. Videl sem do 25 cm debele plasti topljenega železa. Na isti način so pokvarili žicne vrvi za zračno železnico, kojih je tu več vagonov. Okoli 100 vagonov, ki so vsebovali avstrijsko in nemško municijo za puške, stoji še danes tam na progi. Ta municija je bila na sledeči način uničena: v vsak vagon so položili malo količino razstreljiva med municijo; vse je bilo zvezano z električno žico. Električno zapaljenje se je izvršilo od daleč. Posledice eksplozije se vidijo še danes na progi in vagonih. Seveda ni na vagonih nobenega lesenega dela več, železni deli in okviri pa tvorijo vsakovrstne forme; za porabo bodo le še osti in pa nekoliko koles. Kjer so bila skladišča z žebli za podkovanje, se je nahajalo še pred pol letom na stotisoče vsakovrstnih žebeljev, ki se niso stopili. Pri skladiščih s pešadijsko municijo so Macedonci pridno iz zemlje izkopavali medene stročnice, ter jih v vrečah tovorili na osle.

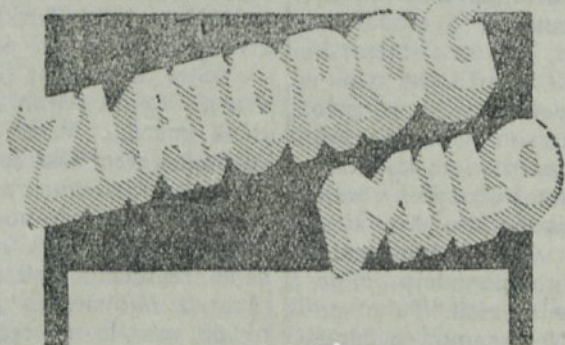
Pri vsakdanjem sprehodu v okolici Gradskega našel sem okoli 80 granat vsakovrstnih kalibrov na polju in po travnikih v neposredni bližini mesteca ter jih dal odnesti.

V Gradskem samem se pa nahaja od prevrata sem komanda za zbiranje plena s tremi oficirji in 60 možmi.

# „LASTNI DOM“ V CELJU

registrirana kreditna in stavbena zadruga z omejeno zavezo, Prešernova ul. 15.

Sprejema hran. vloge in jih obr. po 6 1/2% to je 6.50 Din od sto, proti odpovedi do 8 Din od sto. Pri večjih naložbah po dogovoru  
Rentni davek plača zadruga ter se ne zaračuni vlagateljem!



**Pazite na obilne pene,** ki jih daje Zlatorog-milo! Prati perilo z Zlatorog-milom je veselje, ker odstrani brez truda vsako nesnago. Kdor želi imeti lepo perilo, naj torej vzame Zlatorog!

Ker je že par ljudi radi neprevidnega ravnanja z granatami, koje so našli pri razdejanjih skladiščih, pone srečilo, je komandant plena pristop tja prepovedal — granate so tam ostale — ljudem pa prepoved ni delala zaprek, kakor se vidi, ker so kljub tej izkopavali med.

V Gradskem se pa sedaj vodi preiskava radi poneverjenja vojnega plena. Storžkov.

Odgovorni urednik: Lic. Edvard Šimnic.  
Izda in tiska: Zvezna tiskarna v Celju.

Odlikovani brivec in lasničar Koštomaj, se priporoča.

## Doberman

mlad, čistokrven, se radi odpotovanja ugodno proda. Pojasnija, iz prijaznosti v trgovini R. Plavc, Celje, Vrazov trg 1.

## Stanovanje

z dvema sobama, predsobo, kuhinjo in pritliklinami **se zamenja** s stanovanjem treh do štirih sob s pritliklinami, proti primerni nagradi in dogovoru. Poizve se v upravi. 2—2

Išče se dobro idoča

## mesnica in klavrnica

Naslov v upravi.

Proda se

**en vagon sadja divjih kostanjev**

Pojasnila daje št. 33, pošta Rogaška Slatina. 2—1

Ivan Taček mlj.

barvar in kemična čistilnica

Rezi Taček roj. Ogrizek

poročena

Celje, Gosposka ulica 16, dne 5. novembra 1923.

## Cenjenim trgovcem!

Vljudno naznanjam, da otvorim

## glavno zalogo

kanditov, slaščic in čokoladnih izdelkov po tovarniških cenah pri veletrgovini „Sloga“ v Celju in prosim cenjene odjemalce za cenjena naročila.

2—1

**Josip Rajšter**, tov. kandit in slaščic, **Šoštanj**.

**Ivan Mastnak**

**Celje**

Kralja Petra cesta 15

24—8

priporoča cenjenim odjemalcem svojo veliko zalogo češkega in angleškega blaga. Debelo sukno za površnike, vsakovrstnega sukna za moške in ženske obleke, barhand, cefir, belo platno in vse krojaške potrebščine. Velika zaloga gotovih površnikov (Raglan, Schliefer, Stutzer), gumi plašče, lepe moderne obleke za gospode in dečke po zelo nizkih cenah.

## Naznanilo

**Prve celjske likalnice in čistilnice**

**FRANC HRADIL**

v Gosposki ulici 31

## Oddaja.

Cenjenemu občinstvu vljudno naznanjam, da sem 1. novembra 1923 potom prodaje oddal svojo že nad 20 let obstoječo

„**Prvo celjsko likalnico in čistilnico**“

v Gosposki ulici 13,  
g. Jožici Leskovšek.

Pri tej priložnosti se cenjenemu občinstvu za skazano mi zaupanje in obilen obisk prijazno zahvaljujem in ob enem tudi mojo naslednico priporočam.

Spoštovanjem

„**Prva celjska likalnica in čistilnica**“

**Franc Hradil**

Gosposka ul. 13

## Prevzem.

Cenjenemu občinstvu vljudno naznanjam, da sem 1. novembra 1923 prevzela od g. **Franc Hradila** njegovo že pred 20 leti ustanovljeno

„**Prvo celjsko likalnico in čistilnico**“

Pri tej priložnosti si usojam zagotoviti, da bodem tudi jaz cenj. občinstvo vsestransko najboljšje zadovoljila. Podjetje se samo v toliko spremeni, da prevzamem jaz vsa v to stroko spadajoča dela, kakor tudi plisiranje, čiščenje in likanje oblek itd.

Garantiram za strokovnjaško izvedbo vsacega dela ter se priporočam za obilen obisk.

Spoštovanjem

„**Prva celjska likalnica in čistilnica**“

**Franc Hradil-a naslednica**

**Jožica Leskovšek**

Gosposka ul. 13